

till tro

Att vara biskop i Växjö stift medför att känna historisk kontinuitet. Kyrkan har funnits till här i mer än tusen år. Enligt traditionen påbörjade Sankt Sigfrid sin missionsverksamhet vid sundskusten. Samtidigt har Kalmarsundsområdet sin egna historia med den medeltida riksgården så nära. Detta har präglat bygden och kyrkan. De många stora kustkyrkorna med arkitektoniska drag, som visar på omfattande kontakt med kontinenten, saknar motsvarighet i landet. Flervåningskyrkor, centraltornkyrkor, rundkyrkor och medeltida salskyrkor visar på bygdens nytänkande och förmåga att ta till sig nya idéer. I de stora socknarnas inland bildades under 1800-talet nya kyrkliga enheter när befolkningskurvorna fortfarande steg brant uppåt. Här utgör idag kyrkan en central plats i bygder med en minskande befolkning.

Under den tid Kalmarsundsområdet var eget stift skapades också ett frimodigt kyrkligt sinne med inflytande från tankar om den personliga frälsningen. Denna kyrkliga frimodighet bärs fortfarande av viljan att förnya och samtidigt stå på historiens fasta grund. Frimodigheten och bygdekänslan i förening skapas också av en bygd där horisonten alltid finns i ögonvrån. Nyfikenheten på omvärlden och tryggheten i hembygden präglar verkligheten för sjöfarens och handelsmannen, men också för glasbruket, skogens och jordens brukare.

Den kristna traditionen är basen i denna trygghet. Något som man bär med sig men som inte tynger.

I en bygd där omvärlden kan ligga bortom horisonten finns den trygga hemmahallen i kyrkan alltid kvar.

+ Jan-Olof
Biskop i Växjö stift

Svenska kyrkan
VÄXJÖ STIFT

Svenska kyrkan
VÄXJÖ STIFT

Öppettider:

Sommartid är flertalet av kyrkorna öppna dagligen för besökare. I några av dem finns även möjlighet till guidning samt servering. Öppettiderna kan dock variera beroende av personalens arbetstider och möjligheter att finnas tillgängliga. Om du vill vara riktigt säker på att kyrkan du önskar besöka är öppen, kontakta personalen i förväg.

För mer information besök gärna:
www.svenskakyrkan.se/
vaxjostift
www.kalmarlansmuseum.se
www.glasriket.se
www.kyrkfortorget.se
www.kyrkokartan.se

Välkomna!

Svenska kyrkan
VÄXJÖ STIFT

Smålands- kustens kyrkor

Kalmar Domkyrka

I samband med att Kalmar stad flyttades från slottet till Kvarnholmen vid 1600-talets mitt startade även en sju år lång planering av en domkyrka, vilken började uppföras 1660. Ritningarna till domkyrkan utfördes av Nikodemus Tessin den äldre på uppdrag av Kung Karl X Gustav, efter en inspirationsresa till Italien 1651-53. Tessin hade även andra kungliga uppdrag som Borgholms slott och Kungliga slottet i Stockholm. Krig och pengabrist ledde till att kyrkobygget avstannade och startades upp igen vid flera tillfällen. Kyrkan var halvfärdig vid invigningen 1682 och hade då namnet Karls kyrka med hänvisning till kungarna Karl X Gustav och Karl XI som båda medverkat i kyrkans planering och uppförande. På befallning av kung Karl XI återupptogs domkyrkobygget 1692

för att färdigställas 1703. Storkyrkan från 1200-talet, som låg vid Kalmar slott, sprängdes 1678 men innan dess flyttades en del av inredningen, bland annat predikstolen, och några gravhällar till den nya domkyrkan.

Från början fanns möjligheten att köpa sig en bestämd sittplats i kyrkan men vid slutet av 1700-talet övergick man istället till att hyra ut platser. Kurbänkarna, som finns kvar än idag, var dyra och här kunde man sitta helt avskilt från resten av församlingen.

Kalmar domkyrka, som vid sitt uppförande var väldigt modern, är den största av Tessin den äldre kyrkor och därmed unik. Kyrkan är även ett enastående byggnadsprojekt i svensk arkitekturhistoria med en arkitektur som följer den romerska antikens formspråk. Det är en ritad, konstruerad och matematiskt beräknad kyrka till skillnad från medeltidens byggnader som oftast uppfördes utifrån teorier och erfarenhet.

Under 2000-talet har domkyrkan genomgått både utvändiga och invändiga arbeten för att anpassa kyrkan till vår tids krav och önskemål.

Historik

Tidigt anammades influenser från omvärlden av kustborna i Möre. Kontakterna över havet med kontinenten var många och det är inte förvånansvärt att även kristendomens tankar nådde hit tidigt.

Runstenar från 1000-talet och även 1100-talet vid flera av kyrkorna, exempelvis Ljungh, Hossmo och Arby berättar om kristendomen men även om lokala stormän som ägde gårdar i området.

De äldsta kyrkorna och kristna församlingarna i Möre uppstod längs den tidens bästa kommunikationsleder, vattendragen som knöt ihop områdena med Kalmarsund. När flera av dessa kyrkor uppfördes, i slutet av 1100-talet-början av 1200-talet, befann man sig i ett skede då den svenska centralmakten höll på att byggas upp, sannolikt i en brytningstid mellan den expanderande kungamakten, biskopar och lokala stormän. Detta hade delvis sin förklaring i att kyrkorna var goda inkomstkällor genom patronatsrätten, vilket innebar att man kontrollerade både kyrkojordarna och tiondet. Namnet Hossmo, där kyrkan har daterats till 1100-talets början med hjälp av dendrokronologi, det vill säga datering av träets årsringar, kommer av Husaby vilket inom ortnamnsforskningen brukar tolkas som en indikation på närvaro av den gryende kungamakten. I Ljungh vet vi att Linköpings biskopsbord hade patronatsrätt till kyrkan från 1200-talet och fram till medeltidens slut.

De äldsta kustkyrkorna har ofta kallats för försvarskyrkor utifrån den kärva och ganska avvisande karaktären med små fönster, kast och skottgluggar. Troligtvis var de snarare mångfunktionella byggnader med betydligt fler användningsområden, som exempelvis lagerlokaler och för tillfälliga övernattningar, utöver att vara kyrka. Smålandskusten och Öland var strategiskt viktiga, för både handel och försvar, samtidigt som området var gränstrakt mot Danmark i söder.

I Möre finns två rundkyrkor, Hagby från sent 1100-tal eller tidigt 1200-tal och Voxtorp från 1200-talets mitt. Ursprunget till rundkyrkan inom arkitekturen är sannolikt den Heliga gravens kyrka i Jerusalem som uppfördes på 300-talet.

De medeltida kustkyrkornas socknar var stora och sträckte sig långt in i landet. Detta medförde att många församlingsbor hade lång väg att gå för att komma till kyrkan. Kapell började därför byggas i de mer perifera delarna för att ge alla församlingsborna möjlighet till predikan och gudstjänst på närmare håll. I kapellen hölls dock inte gudstjänst så ofta och församlingsborna var fortfarande tvungna att ta sig till moderkyrkan för de flesta gudstjänsterna. Under 1800-talet resulterade detta i att flera kapell ersattes med kyrkor när nya församlingar bildades, exempelvis Oskar och Karlslanda.

Under 1700- och 1800-talet uppfördes stora och ljusa salskyrkor i nyklassicistisk, empirisk eller nygotisk stil. Många av de gamla kyrkorna, som ansågs vara för små, tränga och omoderna revs eller byggdes om enligt det ideal som präglade tiden. I Växjö stift kallas dessa kyrkor ofta för Tegnérlador efter Easias Tegnérs som var stiftets biskop mellan år 1824 och 1846 och drivande i nybyggnationsvägen, vars förebild var antikens

ideal med enkelhet, symmetri och harmoni. Kyrkorna i Förlösa, Långemåla och Oskarhamn är kyrkor från den här tiden.

1900-talet var kyrkorestaureringarnas men även nybyggnationens tid med stora förändringar av kyrkorummens inredning och funktion men även återställande till mer ursprungliga kyrkorum.

Glasriket

Att glasriket ligger i Småland avspeglas även tydligt i kyrkorummen genom utsmyckning av konstnärer som var och är kopplade till glasbruket.

Johansfors, Boda och Åfors i Algotsholms socken är några av de mest kända glasbruket. Även Hälleberga kyrka präglas av närheten till socknens glasbruk, Orrefors. Flera av inlandskyrkorna och kapellen ligger i brukssamhället.

Erik Höglund var verksam som formgivare vid Boda glasbruk mellan 1953-73 men även vid Pukeberg och finns representerad i flera av kyrkorna, bland annat Emmaboda, Algotsholms, Sankt Olof och Madesjö. En annan känd glas-konstnär är Bertil Vallien, som bland annat har varit delaktig i att smycka den återuppvägnade Ryssby kyrka och Kjell Engman i Kristvalla kyrka, båda verksamma inom Kosta-Boda.

Ett nytt inslag i kyrkorummen, och som man ser i flera av stiftets kyrkor, som idag är Kalmar län, Linköpings stift. För att minska Linköpingsbiskopens makt avskilde kungen kyrkliga förvaltningsområden från stiftet. I samband med detta blev Möre och Öland ett så kallat ordinarie dområde mellan 1555-1583. Från 1603 fanns en Kalmar superintendentia, som omfattade större delen av Kalmar län. 1678 förvandlades den till Kalmar stift, som omfattade Möre, Stranda, Handbörd och Öland, mellan 1678-80 även östra Blekinge. Superintendenten blev biskop och fram till 1878 var biskopen även kyrkoherde i Kalmar. Bland de domprostar som fanns under stiftets sista årtionden kan nämnas J.A. Eklund (1902-1909), som därefter blev biskop i Karlstad och var välkänd som bland annat psalmdiktare.

Kalmar stift – en kort historik

Vid tiden för kristnandet av Småland och Öland, vid vikingatidens slut, var landskapen knutna till biskopen i Hamburg-Bremen. År 1103 skapades det nordiska Årkestiftet med biskopssäte i Lund som då omfattade hela nordliga Europa, Skandinavien, Island, de nordatlantiska öarna samt Grönland. När Uppsala blev ärkebiskopssäte 1164 fanns, förutom Uppsala stift, även Linköping, Skara, Strängnäs och Västerås stift. En biskop i Växjö stift vid namn Balduin, omtalas sex år senare i ett gåvobrev vilket visar att stiftet måste ha tillkommit någon gång mellan 1164 och 1170.

Under medeltiden tillhörde området, som idag är Kalmar län, Linköpings stift. För att minska Linköpingsbiskopens makt avskilde kungen kyrkliga förvaltningsområden från stiftet. I samband med detta blev Möre och Öland ett så kallat ordinarie dområde mellan 1555-1583. Från 1603 fanns en Kalmar superintendentia, som omfattade större delen av Kalmar län. 1678 förvandlades den till Kalmar stift, som omfattade Möre, Stranda, Handbörd och Öland, mellan 1678-80 även östra Blekinge. Superintendenten blev biskop och fram till 1878 var biskopen även kyrkoherde i Kalmar. Bland de domprostar som fanns under stiftets sista årtionden kan nämnas J.A. Eklund (1902-1909), som därefter blev biskop i Karlstad och var välkänd som bland annat psalmdiktare.

Ett riksdagsbeslut 1903 innebar att när någon av biskoparna i Växjö eller Kalmar avled, pension fanns inte vid den här tiden, skulle Kalmar stift uppgå i Växjö stift. 1913 avled både Kalmar stifts biskop Henry William Tottie (1900-1913) och domprost och stiftet upphörde 1915.

Domprostgården, vid Lilla Torget på Kvarnholmen i Kalmar, uppfördes 1657-1667 och blev, från 1791, bostad för stiftets biskop, domprost och stadens kyrkoherdar. Den kände skalden Erik Johan Stagnelius bodde här när hans pappa Magnus Stagnelius var biskop i Kalmar stift (1807-1829). Idag finns pastorsexpeditionen här.

Arn hade en broder i Södermøre...

48

Kaiser Konstantins mor Helena ville gå Jesu stigar i Jerusalem och "hitade" Jesu grav. På platsen låt hon uppföra en kyrka, Sancti Sepulchre, och den stod troligen färdig på 340-talet. Kyrkan bevarades rester av krist kors och krist grav. Graven har sedan dess väkats av en grupp gravvaktare. Dessa kom senare att utgöra kärnan i de nya ridarordenarna – Tempelherarna och Johanneorden.

Under några århundraden början av 1200-talet uppfördes ett drygt dussin runda kyrkor i Sverige. Söder om Kalmar finns de två bäst bevarade, Hagby rundkyrka är till sin helhet bevarad från medeltiden medan Voxtorp har byggts om och till senare. De runda kyrkorummen är dock helt bevarade i båda kyrkorna.

Idag har diskussionerna om deras ursprung och tillkomst, enas om att de återigen på gravkyrkan i Jerusalem. Om hemvändare från Konstantinopel idén med hem eller om det blev ett sätt att visa att byggherren varit på pilgrimsresa till det heliga landet, återstår att reda ut. Äldre forskning kallade dem för försvarskyrkor.

Rundkyrkor blev ett kortvarigt byggnadsstilt i norra Europa byggdes runt femtio stycken, varav några reser eller byggdes om redan under medeltiden. De bäst bevarade idag är de på bornholm och de två vid Smålandskusten.

Hagby och Voxtorps kyrkor är runda försvarskyrkor utan att uppförda till gläp och tron på Kristus död och återupståndelse.

49

Smålandskustens kyrkor

1 Kristdala I kyrkan finns två bland Sveriges äldsta begravningsvapen, daterade till 1300-talet, som båda visar ett svinhuvud med stora betar. Vid den tiden ägde de tyska frälsmännen, far och son Lyder och Henrik Svinakula flera gårdar i socknen och sannolikt har begravningssköldarna, som tidigare hängde i den gamla kyrkan, tillhört denna ätt.

2 Bockara Den lilla nationalromantiska träkyrkan från 1940, omgiven av resliga furor, är stiltypisk med smärpröjsade fönster, träpanel, valet av inhemsk material som trä och skiffer samt färgsättning i rött och grönt.

3 Döderhult I kyrkan, från 1776, finns inte mindre än tre så kallade herrskapsläktare. Herrskapsläktaren på långhusets södra vägg har följt Fredriksbergs hergård sedan kyrkan byggdes och kallas Fredriksbergskuren. Herrskapsläktarna berättar om det sociala livet i socknen med stora gods och framstående familjer.

4 Kolberga Blickfånget i kyrkorummet, som invigdes 1967, är det färgstarka altarskåpet. Längs väggen finns ett vackert så kallat dopträd i smide.

5 Oskarshamn I den nygotiska kyrkan från 1876, hänger ett votivskepp av sjökapten CA Aspgrén, en modell av fregatten Hula Christina som skänktes till kyrkan 1942. Votivgävor är bönelöften eller som tack för bönhörsel, exempelvis i samband med svår sjukdom eller som tack för tillfrisknande. Votivskeppen kan till exempel vara gåvor från sjömän som räddats ur sjönod.

6 Kristineberg Kyrkan, som uppfördes 1974, renoverades 2011 och fick då ett nytt altare, ambo och dopfont av båtplåt, ritat av arkitekt Johan Lunde. Glasdetaljerna i dopfonten och glasdroppen ovanför dopfonten är ritad och tillverkad av konstnär Haidi Björk, Öland.

7 Fagerhult Den färdade och nuvarande kyrkan på platsen byggdes 1891-1894. När kyrkobygget startade företredes överintendentsämbetet av Helgo Zettervall, som kan ses som den svenska nygotikens främste företrädare, ett faktum som tydligt präglade kyrkan och gör så än idag.

8 Fågelfors Den stora kormattan "Ljus i mörker", i kyrkan från 1885, är komponerad och vävd av Kalmarkonstnären Anna Maria Hoke 1965 utifrån kyrkans lilla färgspel, och donerad till kyrkan av församlingens syförening.

9 Berga Altarskåpet i kyrkan, vilken invigdes 1959, är ett träarbete från 1986 av konstnär Eva Spångberg, Hjälmersyrd och den lokale snickaren Tore Engström, Berga.

10 Högsby Över altaret hänger ett vackert altarskåp från 1490-talet, tillverkat i Lübeck. Skåpet är tillägnat

Anna, Jesus mor och trolovat var Anna ett särskilt viktigt skyddshelgon i Högsby. När skåpet är slutet syns bilderna av kända helgon, exempelvis Heliga Birgitta och Växjö stifts förste biskop Sankt Sigfrid med systersonernas avhuggna huvuden.

11 Påskallavik Påskallavikskonstnären Arvid Källström står bakom många av kyrkans utsmyckningar, exempelvis altaruppsatsen från 1925 och orgelfasaden, men även flera gravvärdar på kyrkogården och familjen Örnäs gravor från 1930-talet i väneviksgränit. Uppförandet av kyrkan, som invigdes 1865, bekostades av brukspatron Nils Callerstöm.

12 Fliseryd När den medeltida kyrkan brann ner 1811 valde man att uppföra den nya kyrkan, en timmerkyrka i korsform helt enligt tidens sed, på en ny plats centralt i socknen. Idag är kyrkan putsad men från början var den klädd i röd träpanel.

13 Långemåla Den äldsta kända bilden av Växjö domkyrka, med sina småckra tvillingspiror, hittar vi här, i kyrkan från 1832, på en altarskåpsdörr från 1400-talet.

14 Mönsterås Dagens kyrka från 1847 är den tredje på samma plats. Kyrkan pryds av tre äldre så kallade huvudbanér från 1700-talet. Den vackra dopfonten är från 1100-talet och den enda i sitt slag i Kalmar län, mer besläktad med dopfontar i norra Småland och Östergötland.

15 Kråksmåla Kyrkan, en rödfärgad timmerkyrka från 1761, ersatte ett äldre medeltida kapell som låg på samma plats. På 1900-talet återupptäcktes altartavlan från 1766, målad direkt på väggen av målargeslätten Zelandier 1766. Den var då dold av en annan målning från 1830-talet som idag hänger på kyrkans södra vägg.

16 Bäckebo I den främre delen av kyrkan, från 1844, finns de ursprungliga vändbänkar kvar. Vändbänkar, som idag är ovanliga, användes för att församlingen skulle kunna följa både massan i koret och predikan från predikstolen som var och är placerad på nordväggen.

17 Ålem Läktarorgeln är byggd 2004 av Ålems Orgelverkstad AB men dess äldsta delar är från den orgel som Per Zakarias Strand byggde 1842. Orgelfasaden på läktaren är ursprungligen från 1842 men ombyggd 1928-29 av konstnär Arvid Källström, Påskallavik.

18 Hälleberga Korfnöstret i blyinfattat färgat glas, med namnet "Himmelrikets blomster", är utfört av konstnären Brita Reich-Eriksson 1979, samma år som den nya kyrkan invigdes. Den äldre kyrkan brann ner tre år tidigare. De gula blomorna symboliserar glädjens dagar och de mörkblå, sorgens dagar. Duvan är den Helige Ande som ges till oss genom dopet.

19 Flemmingelands kapell Redan på 1870-talet startade diskussionerna om att bygga en kyrka och skapa en annexförsamling i norra delen av Madesjö socken. Först 1933 uppfördes kapellet efter ritningar av stadsarkitekt J. Fred Olsson, Kalmar.

20 Kristvalla Dagens kyrka byggdes 1794-95 i nyklassicistisk stil. Idag pryds koret av två färgstarka glasfönster ritade av glaskonstnären Kjell Engman. Söder om kyrkan, utmed vägen, finns än idag de gamla kyrkstallarna bevarade.

21 Madesjö 1885 invigdes den nya kyrkan som var betydligt större än sin föregångare. Beklädnaden på huvudportarna till kyrkan, som tillkom från 1950-talet, är formgiven av glaskonstnären Erik Höglund i relief och visar de vanligaste hantverksbygden, jordbruk och glastillverkning.

22 Nybro kyrka Den lilla Mariaskulpturen av konstnär Gunnel Magnusson ingick ursprungligen i "Världens största julkrubba" som sattes upp i kyrkan 1995. Stadsarkitekt J. Fred Olsson ritade kyrkan som invigdes 1934.

23 Sankt Sigfrid Den södra korsarmen i kyrkan är inredd som ett litet dopkapell. Här hänger en vacker skyddsängel i glas, designad och tillverkad 2009 av Peter Nilsson, vars farfar var med och byggde kyrkan 1888.

24 Sankt Olof Kyrkan är ritad av arkitekt J. Fred Olsson som var Kalmar stads förste stadsarkitekt. Liksom flera andra av Olssons byggnader är kyrkan en nytolkning av äldre stilar med Kalmars traktens medeltida stenkyrkor som förebilder. Krucifixet i järn från 1968, som hänger mellan långhuset och koret, är utfört av glaskonstnären Erik Höglund.

25 Ryssby I april 2001 brann 1700-tals kyrkan ner i ett snabbt förlopp. Den nya kyrkan från 2005 "Ryssby Rediviva", ritad av Jerk Alton, är uppförd på de gamla murarna och utvändigt väldigt lik den gamla kyrkan. Invändigt möts besökaren av ett modernt och flexibelt kyrkorum. Kyrkskeppet är ett verk av glaskonstnären Bertil Vallien.

26 Åby Åby kyrka, byggd 1774 efter ritningar av den tidens främste arkitekt C.F. Adelcrantz, ersatte en medeltida kyrka från början av 1200-talet. I koret står två obelisker med vackert snidade pelikaner. Pelikanerna brukar ses som symbol för den uppoffrande Kristus.

27 Förlösa Ett modernt inslag i den nyklassicistiska kyrkan från 1859 är absidfönsternas glasmålningar från 1954. Dessa är utförda av Elvira Larsson-Hjort med motiv från gamla och nya testamentet.

28 Kläckeberga Det finns tankar om att kyrkan, som byggdes på 1200-talet, från början uppfördes som ett befäst hus, ett palats, som ingick i en storgårdsmiljö. Arkeologiska utgrävningar har visat att det har funnits minst fyra hus i anslutning till kyrkan. Troligtvis har kyrkan även haft icke-sakrala funktioner.

29 Dörby Den i grunden medeltida kyrkan från 1200-talet brändes ner under Kalmarmarkn 1611 men byggdes sedan upp igen. Idag är det förändringar från nyklassicismens 1700-tal som till viss del dominerar kyrkorummet. Den äldre altaruppsatsen och dopfonten i röd polerad bländskalksten med åttkantig cuppa och profilerad fot är båda bevarade från 1600-talet.

30 Två systrars kapell Från början låg kapellet i en källarlocal på Två systrars väg men 1984 invigdes det nuvarande kapellet vars namn syftar på de två systrarna Marta och Maria, vänner till Jesus som man kan läsa om i Bibeln.

31 Sankta Birgitta När kyrkan invigdes 1975 var den resultatet av arkitekten Ove Hidemarks utgångspunkt i en imaginär föreställning om kyrkan som en "ruin, tyngd av efterhängsna arkitektoniska fragment, byggd av tegelmurar men aldrig avslutad, kanske förfallen, kanske övergiven". Kring denna idé byggs kyrkorummet upp med "arkeologiska spår" av en gammal kultplats.

32 Heliga korset Kyrkorummet, från 1963, består av ett samspel mellan trä, sten och glas. Altaruppsatsen, som egentligen består av två kors, ett grekiskt och ett latinskt, är tillverkat av bildhuggaren Erik Sand.

33 Kalmar domkyrka Den mycket välbevarade barockkyrkan uppfördes av stormaktstidens främsta arkitekt Nikodemus Tessin den äldre i nära samverkan med kungahuset. Kyrkan, som är byggd enligt tidens idealmönster med inspiration från Italien och den romerska antiken, är ett unikt och enastående byggnadsprojekt inom vår svenska arkitekturhistoria.

34 Kalmar slottskyrka 1592 stod kyrkan klar utifrån direktiv från kung Johan III. Här skulle bröllopet mellan Gustav II Adolf och Maria Eleonora hållas men när pesten kom till Kalmar flyttades bröllopet till Stockholm. Längst fram mot koret står än idag de kungliga stolarna. Slottskyrkan är en av landets populäraste vigsel- och dopkyrkor.

35 Sankt Johannes Altarskulpturen i kyrkan, vilken invigdes 1980, är ett verk av bildhuggare Erik Sand.

Här syns det tomma korset där Jesus dog, den tomma graven dit de sörjande kvinnorna gick för att göra i ordning kroppen men också Johannes och Maria på väg ut från Golgata och graven.

36 Hossmo Centralortens kyrkan, som uppfördes redan runt år 1120, är en av de äldsta i området. Eskilstunakistorna från sen vikingatid som hittats här visar dock att det troligtvis har funnits en ännu äldre träkyrka på platsen.

37 Ljungby Kyrkans äldsta delar är från tidigt 1100-tal och man vet att Linköpings biskopsbord hade patronatsrätt till kyrkan från 1200-talet och fram till medeltidens slut. Sedan 1860 finns en runsten, daterad till övergången mellan vikingatid och medeltid, inmurad i tornet med texten "Fet och Ragna, de låto rista stenar efter Vinteride".

38 Algotstoda Sockenens var emigrantbygd under 1800-talet vilket har skildrats av bygdens store författare Vilhelm Moberg som även beskrev sin barndoms kyrka i "Min första julotta". Inom socknen har det funnits fler glasbruk där Johansfors, Boda och Åfors är de mest kända. Korfnösterna från 1960-talet är utförda av glaskonstnären Erik Höglund.

39 Emmaboda Kyrkan, som ursprungligen uppfördes som församlingsshem 1926, invigdes 1941. Glaskonstnären Erik Höglund har formgivit de eleganta bågarna med ljushällare av glas i långhusets fyra fönster.

40 Örsjö Hovarkitekt Emil Viktor Langlet ritade kyrkan, som invigdes 1893. Centralkyrkan betonar framför allt gemenskapen och det predikade ordet. 1974 brann kyrkan och dagens kyrka återuppbyggdes på de gamla murarna med Jerk Alton som arkitekt. Invändigt pryds kyrkorummet av ett flertal ikoner av Sven Bertil Svensson.

41 Oskar När kyrkan stod färdig 1870 hade den ingen altartavla utan istället behöll man det förgylla träkors som fanns i kapellet, kyrkans föregångare. Genom kollekt och insamlingar bekostades en ny altartavla som målades 1904 av Oskar Torn från Gullabo. Tavlan förlaga finns på Själland i Danmark.

42 Långsjö Altartavlan är målad av konstnärinnan Elisabeth Bergstrand-Poulsen som var kantorsdotter i Långsjö. Här skildras den himmelska och jordiska lövsången till barnet i Betlehem. Tavlan skänktes till kyrkan 1957 efter konstnärinnans död av hennes man bildhuggaren Axel Poulsen.

43 Vissefjärda Här, vackert belägen på en udde i Kyrksjön har kyrkan legat sedan medeltiden. Dagens kyrka är från 1773. Vid klockstapeln står en minnessten där man kan läsa om 1500-talets revoltedade Dacke som ägde en gård i församlingen.

44 Gullabo Timmerkyrkan från 1804 ersatte ett äldre kapell från 1700-talet. Kyrkans altarpredikstol betonar ordet och predikan i gudstjänsten. Idag finns få altarpredikstolar bevarade. Målningen av S.G. Lindblom, Kalmar från 1856, är en kopia av Leonardos av Vincis "Nattvardens".

45 Karlslunda Kyrkan från 1818 inreddes enligt tidens anda med en altarpredikstol. På 1950-talet ville församlingen byta ut den mot "en riktig" predikstol men istället byggdes den om och fick utsmyckningar av Bror Marklund. En ny predikstol placerades på kyrkorummets långsida.

46 Mortorp På flera av bänkdrörrarna från 1600-talet, med renessansdekor, finns namnen på olika byar vilket visade vem som skulle sitta var i kyrkan. I kyrkan finns även ett målat konsekrationskors från 1400-talet av en typ som inte är känd från andra kyrkor i länet.

47 Arby Genom fynd på kyrkogården av en skeppssättning från 400-talet vet vi att kyrkplatsen har använts som kultplats långt innan kyrkan byggdes. Grävningar inne i kyrkan har även visat att dagens stenkyrka från 1100-talet ersatte en äldre träkyrka. Konsekrationskorsen som finns i kyrkan, från 1300-talet, minner troligtvis om en större ombyggnad av kyrkorummet.

48 Hagby Kyrkan från 1100-talets slut eller tidigt 1200-tal är en av Sveriges få bevarade medeltida rundkyrkor. Ursprunget till kyrkans arkitektur är sannolikt den Heliga gravens kyrka i Jerusalem och influenser från korstågsten och upplevelser från Jerusalem.

49 Voxtorp Rundkyrkan från 1200-talets mitt är en av få bevarade medeltida rundkyrkor i Sverige. Utvändigt är det framför allt byggnadens medeltida ursprung som framträder medan 1950-talets inredning, ritad av Erik Lundberg, dominerar invändigt. Kyrkorummet pryds av en vacker och ovanlig ljusbäare.

50 Halltorp I 1500-talets Sverige låg kyrkan endast två mil norr om den danska gränsen. Kyrkan hade fyra våningar, källaren, kyrkorummet, förrådsvåningen och våningen för byggherren. Än idag kan man gå ner och titta på den välbevarade källarvåningen från 1200-talets början.

51 Söderåkra På 1940-talet fick kyrkan ett nytt altare, ny altarring och en ny altarprednäs i form av en modern skulpturgrupp utförd av Gunnar Torhamn vars alster även finns att se i bland annat Härnösands domkyrka.

52 Torsås Dagens stenkyrka är från 1777 men altarskåpet, ett tyskt arbete, och triumfkrucifixet är båda daterade till 1400-talet och har tidigare hängt i den äldre kyrkan. I altarskåpet kan man bland annat se S:t Olof som trampar på odjuret.

53 Bergkvara kapell Kapellet, som ligger majestätiskt placerad, seglades med fören mot sundet på en höjdrygg i Södermöres fullägersbygd, är ritad av arkitekt Sigge Ullén från Karlskrona och invigdes 1959.

Andra besöksvärda kapell och kyrkplatser:

- 54 Fridhems kapell
- 55 Västra begravningsplatsen, Oskarshamn
- 56 Skogskyrkogården, Mönsterås
- 57 Grönskåra kapell
- 58 Målerås kapell
- 59 Skogskyrkogården, Nybro
- 60 Norra kyrkogården, Kalmar
- 61 Gamla kyrkogården, Kalmar
- 62 Södra kyrkogården
- 63 Rinkabyholms kapell
- 64 Mikaelsgården, Lindås
- 65 Strömsbergs kapell